

Силабус
навчальної дисципліни
«Конфліктологія та основи медіації в інклюзивному
просторі»
2023-2024 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: Спеціальна освіта.
Спеціальність: 016 Спеціальна освіта
Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти: II (магістерський) рівень

Викладач (і)	СИЗКО Ганна
Посилання на сайт	http://www.bdpu.org/
Контактний тел.	+38 (096) 6276600
Е-mail викладача:	sizko71108@gmail.com
Графік консультацій	середа: 16.00 п'ятниця: 13.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
5/150	6	12	132	залік

Семестр: 1.

Мова навчання: українська, англійська

Ключові слова: конфліктологія, медіація, особи з особливими потребами, інклюзивна освіта; спеціальна освіта, інклюзивний простір.

Метою викладання навчальної дисципліни «Конфліктологія та основи медіації в інклюзивному просторі» є сформувати у здобувачів вищої освіти систему знань, умінь та навичок ефективного спілкування з врахуванням психологічних особливостей людини, вміння аналізувати, попереджати та розв'язувати конфлікти та конфліктні ситуації, ознайомити здобувачів вищої

освіти з психологічними причинами конфліктів, механізмами їх запобігання, перебігу та розв'язання.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Конфліктологія та основи медіації в інклюзивному просторі» є:

- засвоїти основні поняття та категорії конфліктології;
- визначити структуру, умови та закономірності виникнення та протікання конфліктів;
- навчитися обирати раціональний стиль поведінки при організації спілкування;
- сформуувати вміння використовувати теоретичні знання для розв'язання виникаючих конфліктів;
- вміти застосовувати отримані знання в практичній діяльності. Успішне виконання зазначених завдань можливе за умов організації активної навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти написання ними рефератів та доповідей, активної роботи з навчальною літературою.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми:

Загальні компетентності	Програмні результати навчання
ЗК-1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	РН 13. Розробляти та реалізовувати заходи зі створення безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, забезпечувати його якість та ефективність освітнього процесу з урахуванням особливих освітніх потреб, можливостей та здібностей дітей.
ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.	РН 8. Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	
СК-5. Здатність	РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з

<p>приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.</p>	<p>батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.</p>
<p>СК-6. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.</p>	<p>РН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки.</p>

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Вступ у психологію конфлікту. Психологічний аналіз і дослідження конфліктів.

Тема:1. Конфліктологія та основи медіації в інклюзивному просторі як наука.

Конфліктологія та основи медіації в інклюзивному просторі, її предмет і завдання в системі наукових знань. Об'єкт, предмет і методи дослідження науки «Конфліктологія та основи медіації в інклюзивному просторі». Історія становлення конфліктології як науки. Зарубіжні та вітчизняні теорії конфлікту. Структурно-динамічні характеристики конфлікту. Структурні елементи конфлікту. Класифікація конфліктів. Етапи та фази конфлікту. Межі конфлікту. Причини виникнення конфліктів.

Тема 2. Історія виникнення конфліктології та еволюція поглядів

Конфліктологія та основи медіації в інклюзивному просторі як одна з наймолодших галузей наукового знання, що розвилася на межі багатьох наук і, насамперед, — соціології і психології.

Виділення конфліктології у відносно самостійний напрямок у соціології. Етапи розвитку конфліктологічних знань.

Дослідження М. Шерифа, Д. Раппопорта, Р. Доза, Л. Томпсона, К. Томаса, М. Дойча, Д. Скотта та ін. Дослідження в галузі соціології конфлікту. Розвиток конфліктологічної практики. Становлення конфліктологічної практики в 70-і роки ХХ ст. Українські вчені, їх особливий внесок в розвиток конфліктології

Змістовий модуль 2. Загальна теорія конфлікту

Тема 3. Сутність конфлікту та його структура

Конфлікт як складне соціальне явище. Загальна характеристика методів вивчення конфліктів. Структурна модель конфлікту. Функції конфлікту. Структура та складові конфлікту. Формула конфлікту. Психологічні складові конфлікту. Об'єктивні складові конфлікту. Особливості сприйняття конфліктної ситуації. Особливості динаміки конфліктів. Основні типи та види конфліктів. Внутрішні конфлікти. Міжособистісні конфлікти. Конфлікти в малих та великих соціальних групах. Конфлікти в різних сферах життя.

Тема 4. Види конфліктів та причини їх виникнення

Вид конфлікту – як варіант конфліктної взаємодії, який виділяється за певною ознакою. Розподіл конфліктів за кількістю учасників (внутрішньоособистісні, міжособистісні, групові, конфлікти між особистістю і групою). Три аспекти визначення меж конфлікту: 1) просторовий; 2) часовий; 3) суб'єктний. Причини виникнення конфлікту (соціально-політичні, економічні, соціально-демографічні, соціально-психологічні, індивідуально-психологічні).

Змістовий модуль 3. Особливості виникнення конфліктів

Тема 5. Психологія особистості в конфлікті

Загальна характеристика внутрішньо особистісного конфлікту. Основні підходи, зв'язок із переживанням. Генезис внутрішніх конфліктів.

Психологічні наслідки внутрішніх конфліктів. Психологічні умови упередження деструктивного розвитку внутрішніх конфліктів. Особистісні складові та передумови виникнення конфліктності. Поняття «конфліктність».

Тема 6. Групові особливості виникнення конфліктів

Особливості міжособистісних конфліктів. Взаємозв'язок міжособистісних конфліктів з іншими видами конфліктів. Причини міжособистісних конфліктів. Класифікація міжособистісних конфліктів. Управління міжособистісними конфліктами. Динаміка конфліктів у великих групах. Міжгрупові конфлікти та їх специфіка.

Змістовий модуль 4. Способи вирішення конфліктів

Тема 7. Профілактика й запобігання виникнення конфліктів

Психологічні умови упередження та профілактики конфліктів. Аналіз конфліктогенних факторів ескалації конфліктів. Форми, критерії та особливості завершення та виходу з конфліктів. Стиль поведінки як засіб вирішення конфліктів. Психологічні вимоги до учасників переговорів. Стадії переговорів у подоланні конфліктів. Організація переговорів. Передумови переговорного стилю.

Тема 8. Розв'язання конфліктів

Розв'язання конфлікту – як спільна діяльність його учасників. Психологічні поради до розв'язання конфлікту. Аналіз наслідків конфлікту. Особливості візуалізації як психотехнології вирішення конфліктів. Посередництво як сучасна психотехнологія вирішення конфліктів. Психологія та технологія переговорного процесу вирішення конфліктів. Правила розв'язання конфліктів.

Змістовий модуль 5. Управління конфліктами

Тема 9. Система управління конфліктами

Основні форми завершення конфліктів. Придавлення, затухання, завершення та вирішення конфліктів. Завершення конфліктів за допомогою третьої сторони. Психологічні передумови продуктивного завершення конфліктів. Особливості та засоби прогнозування конфліктів.

Тема 10. Методи та форми управління конфліктами

Стратегії, тактики, стилі поведінки в конфліктах. Конфліктні типи поведінки. Спілкування, його особливості та критерії конструктивності та конфліктогенності. Розуміюче спілкування. Принижуюче спілкування. Поступливе спілкування. Директивне спілкування. Захисно-агресивне спілкування. Особливості та психологічні умови ефективності стилю поведінки в конфліктах.

Змістовий модуль 6. Конфлікти в різних сферах взаємодії людей.

Тема 11. Конфлікти в суспільстві

Основні типи конфліктів в організаціях. Профілактика конфліктів в організаціях. Управління та вирішення конфліктів в діловій сфері. Конфлікти в педагогічних структурах. Стратегія загострення та ескалації конфліктів. Воєнні конфлікти та їх особливості. Міждержавні конфлікти. Соціальні конфлікти та їх види. Економічні конфлікти. Трудові конфлікти. Національні та міжнаціональні конфлікти. Етнокультурні конфлікти.

Тема 12. Сімейні конфлікти

Сімейні конфлікти та їх суспільне місце у розвитку і психічному здоров'ї суспільства. Суб'єкти взаємодії в сімейних конфліктах, їх розподіл (між подружжям, батьками і дітьми, подружжям та батьками, бабусями (дідусями) і онуками).

Створення психотравматичної обстановки. Психотравмуючі переживання (стан повної сімейної незадоволеності, «сімейна тривога», нервово-психічна напруга і стан провини). Конструктивність усунення подружніх конфліктів. Розлучення як спосіб усунення подружніх конфліктів. Негативні наслідки

розлучення. Сутність психологічного консультування конфліктних родин. Вироблення рекомендацій зі зміни негативних психологічних факторів, що затрудняють життя родини, особливо при переході родини з однієї стадії розвитку в іншу.

Методи навчання:

Освітній процес відбувається за змішаним навчанням та (або) з використанням технологій дистанційного навчання на базі освітніх дистанційних платформ та сервісів, для яких можна використовувати Moodle, Zoom, програму для віддаленого управління комп'ютером Team Viewer або будь-які додатки від Google.

Методи навчання:

словесні: пояснення, розповідь, лекція, бесіда, навчальна конференція, дискусія;

наочні: ілюстрування, демонстрування, відеометод;

практичні: вправи, практичні роботи, дослідні роботи;

Методи стимулювання навчальної діяльності:

метод пізнавальних ігор – моделювання життєвих ситуацій, що викликають інтерес до навчальних предметів, метод створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу – використання притч, метод створення ситуації новизни навчального матеріалу, метод опори на життєвий досвід здобувачів, створення ситуації успіху в навчанні, стимулювання відповідальності й обов'язку, заохочення й осудження в навчанні;

Активні й інтерактивні методи:

Скрайбінг-презентації, «Plus-minus-interesting» («Плюс-мінус-цікаво») – проведення аналізу певної проблемної ситуації за допомогою таблиці, сторітелінг, рольові ігри, ділові ігри («Компетентність», «НІЛ», «Тендер»), робота в малих групах, круглий стіл, тренінги;

Методи контролю і самоконтролю у навчанні:

метод усного контролю: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; метод письмового контролю; метод тестового контролю; самооцінювання.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції, семінарські та практичні заняття, консультації.

Упродовж викладання лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції – бесіди і лекції-візуалізації. Лекція – бесіда забезпечує безпосередній контакт викладача з аудиторією і дозволяє повернути увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, визначити у процесі полілогу особливості сприйняття навчального

матеріалу здобувачами вищої освіти, завдяки чому лектор може оперативного вносити корективи у викладання лекції. У свою чергу, здобувачі вищої освіти мають можливість обмірковувати поставлені запитання, робити самооцінку рівня своєї підготовки, дійти самостійно до певних висновків і узагальнень. Лекція-візуалізація являє собою візуальну форму подачі лекційного матеріалу технічними засобами навчання або аудіо-відеотехніки (відео-лекція). Читання такої лекції зводиться до розгорнутого або короткого коментування візуальних матеріалів, що переглядають студенти.

Протягом проведення семінарських занять передбачено поєднання таких методів навчання, як проведення аналізу певної проблемної ситуації за допомогою таблиці, сторітелінг, рольові ігри, ділові ігри («Компетентність», «НІЛ», «Тендер»), робота в малих групах, круглий стіл, тренінги, дискусійні форми розгляду ситуацій, наукові семінари, реферативні читання, тестування.

В умовах воєнного стану передбачено проведення занять зі здобувачами І (бакалаврського) рівня вищої освіти на платформах ZOOM, MOODLE дистанційно.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

1. Навчально-методичні матеріали з дисципліни «Нейро- та патопсихологія в спеціальній освіті» розміщені на сайті університету, на сторінці кафедри, в Moodle.

2. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Нейро- та патопсихологія в спеціальній освіті», розробник Сизко Г.І.

3. Презентації до навчальної дисципліни «Нейро- та патопсихологія в спеціальній освіті», розробник Сизко Г.І.

Система оцінювання та вимоги:

Поточний контроль є обов'язковим заходом контролю здобувачів вищої освіти. Основним його завданням є оцінка рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи, повноти та якості засвоєння здобувачами навчального матеріалу за темами, змістовими модулями навчальної дисципліни та виконання індивідуальних завдань відповідно до робочої програми навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється викладачами впродовж семестру. Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється здобувачам вищої освіти у журнал академічної групи після кожного контрольного заходу.

Поточний контроль може проводитися у формі фіксованих виступів здобувачів при обговоренні теоретичних питань (з науковими повідомленнями, рефератами), письмового експрес-контролю, перевірки конспектів занять, розв'язання та моделювання професійно зорієнтованих ситуацій, підготовки творчих проєктів, а також у формі тестування. Нарахування рейтингових балів за формами поточного контролю здійснюється за такими *критеріями оцінювання* як: повнота та логічність знань, володіння понятійним апаратом,

вміння аргументувати та робити власні висновки; враховується характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо); глибина знань, їх зв'язок з практикою, інтегрування з суміжними дисциплінами; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, вміння планувати діяльність відповідно до програмових вимог, добирати ефективні методи та прийоми відповідно до поставлених завдань, творчо підходити до розв'язання професійно зорієнтованих ситуацій.

Формою підсумкового семестрового контролю є залік у обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни.

Мінімальний прохідний бал допущення до заліку – 25.

Максимальна кількість балів, що нараховується за залік – 50 балів.

При цьому можливі два варіанти його складання:

1) *в усній формі* – передбачають перевірку засвоєних теоретичних положень, що вимагає від здобувачів вищої освіти глибоких, міцних і усвідомлених знань; третє питання має практичну спрямованість і є перевіркою сформованості результатів навчання, слугує показником професійних умінь доцільного використання навчально-методичного матеріалу;

Критеріями оцінювання є:

Бали	Критерії оцінювання
40 – 50	Відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Спостерігається глибоке володіння матеріалом, здобувач висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
15 – 39	Відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
1 – 14	Відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; здобувач у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє

	знання матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
--	---

2) у письмовій формі: передбачено 25 тестових завдань закритого та відкритого типу різного ступеня складності, кожне з яких оцінюється 1 балом (макс 25 балів), а також індивідуальне завдання, що має практичну спрямованість й оцінюється максимально 25 балами.

Загальна кількість балів за вивчений курс для здобувачів освіти денної форми навчання обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю (10*5=50), потім до отриманого показника додаються бали, набрані за теоретичну частину екзамену (усну або письмову) і виконане індивідуальне завдання (макс. 50 балів).

Загальна кількість балів за вивчений курс для здобувачів освіти заочної форми обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю (2*5=10), потім до отриманого показника додаються бали за виконані самостійні роботи (макс. 40 балів) та бали, набрані за теоретичну частину екзамену (усну або письмову) і виконане індивідуальне завдання (макс. 50 балів).

За підсумками навчання здобувач вищої освіти може отримати 100 балів.

Відповідність підсумкових рейтингових оцінок у балах оцінкам за шкалою ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка шкалою ЄКТС для всіх видів підсумкового контролю
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Поточний та семестровий контроль за умов змішаного навчання та (або) з використанням технологій дистанційного навчання може проводитися на базі освітніх дистанційних платформ та сервісів, для яких можна використовувати Moodle, Zoom, програму для віддаленого управління комп'ютером Team Viewer або будь-які додатки від Google.

Список рекомендованих джерел

Базова

1. Павлютенков Є. М., Крижко В. В., Калошин В. Ф. Конфлікти: сутність і подолання. Стрес у педагогічній діяльності. Харків: Основа, 2008. 224 с.
2. Луцишин Г. І. Конфліктологія та теорія переговорів : навчальний посібник. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2015. 200 с.
3. Ващенко І. В., Кляп М. І. Конфліктологія та теорія переговорів: навчальний посібник. К.: Знання, 2013. 407 с.
4. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 456 с.
5. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: Навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2007. 416 с.
6. Пірен М. І. Конфліктологія: Підручник. К.: МАУП, 2003. 360 с.
7. Сизко Г. Курс лекцій «Нейро- та патопсихологія в спеціальній освіті». Бердянськ. 2022 р. електронне видання.

Допоміжна

1. Ващенко І.В., Гиренко С.П., Хамалян Р.А. Общая конфликтология. Харьков, 2000. 521 с.
2. Денисенко І.Д., Ковальова І.О. Конфлікт та спілкування: теорія і практика створення позитивного іміджу сучасного педагога / Навч. посіб. Харків: Константа, 2001. 100 с.
3. Ложкин Г. В., Повякель Н. И. Практическая психология конфликта: Учеб. пособие. К.: МАУП, 2000. 256 с.
4. Нагаєв В.М. Конфліктологія. Київ, 2004. 128 с.
5. Пірен І.М. Словник-довідник термінів з конфліктології / За ред. М. І. Пірен, Г. В. Ложкіна. Чернівці; Київ, 1995. 214 с.
6. Скотт Дж.Г. Конфликты. Пути их преодоления. К.: Внешторгиздат, 1991. 202 с.
7. Ішмуратов А.Г. Конфлікт і згода. Київ, 1996. 128 с.

. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ,
2. Сайт БДПУ: <http://www.bdpu.org/>.
3. Наукова періодика України, Національна бібліотека України імені В.І.

Вернадського URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN

4. Google scholar, URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
5. <https://neuronews.com.ua/ua/about#gsc.tab=0>
6. <https://uanp.org.ua/publications/>